

A KÚRIA mint felülvizsgálati bíróság

Gfv.VII.30.238/2015/6.

A Kúria a dr. Marjai Attila ügyvéd, továbbá a dr. Bajkai István ügyvéd által képviselt Magyar Nemzeti Bank felperesnek, a dr. Kecskés András ügyvéd, továbbá a dr. Gadó Gábor ügyvéd által képviselt OTP Jelzálogbank Zárkörűen Működő Részvénytársaság I. rendű és az OTP Nyilvánosan Működő Részvénytársaság II. rendű alperesek ellen, szerződéses kikötés tisztességtelenségének és érvénytelenségének megállapítása iránt a Fővárosi Törvényszéken 4.G.41.342/2015. számon indult perében, a Fővárosi Ítéltábla 2015. július 10-én kelt 5.Pf.20.837/2015/8/II. számú jogerős ítélete ellen az I. rendű és II. rendű alperesek részéről 9. sorszámon előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán indult eljárásban, - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel érintett rendelkezései közül a jogerős ítélet mellékletét képező kivonatnak az A.1-től C.57.-ig terjedő megjelölésű egyedi szerződésminták V.4. pontja tisztességtelenségét megállapító rendelkezéseit hatályon kívül helyezi, és e körben az elsőfokú bíróság 18. és 21. sorszám alatt kijavított 15. sorszámú keresetet elutasító rendelkezéseit helyben hagyja. (A hivatkozott rendelkezés a hitelező általános üzletszabályzatát, az üzletági üzletszabályzatát, valamint a Hirdetményben foglaltakat a kölcsön, illetve jelzálogjogviszony részévé teszik.)

Az A.16., B.21., B.30. és C.53. megjelölésű egyedi szerződésminták II.3. pontjában és a B.21. megjelölésű egyedi szerződésminta II.5. pontjában szereplő „a Hitelező(k) mindenkori hatályos Hirdetményében meghatározott” szövegrész,

az A.16. és a C.53. megjelölésű egyedi szerződésminták III.4. pontjának 4. és 5. bekezdésében szereplő „jelenlegi mértéke,” illetve a „Hitelezőnek a teljes tartozás egy összegben történő kiegyenlítése időpontjában hatályos Hirdetménye szerinti szerződésmódosítási díjnak megfelelő forint összeget kötelesek szerződésmódosítási díj jogcímén megfizetni” szövegrészek, továbbá

az A.16., a B.36., és a C.53. megjelölésű egyedi szerződésminták V.4. pontjának a monitoring díjjal, a levelezési költséggel kapcsolatos rendelkezéseiben szereplő, a „mindenkori hatályos Hirdetményben meghatározott,” illetve a „jelenleg” szövegrészek

tekintetében a jogerős ítélet tisztességtelenséget megállapító rendelkezéseit hatályában fenntartja; ezt meghaladóan az adott pontok egyéb részeinek tisztességtelenségét megállapító rendelkezések tekintetében a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi és ebben a körben az elsőfokú bíróság keresetet elutasító rendelkezéseit helybenhagyja.

A fentieket meghaladóan a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseit - ide értve a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezéseket is - hatályában fenntartja.

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg a felperesnek 630.000 - 630.000 (hatszázharmincezer-hatszázharmincezer) Ft felülvizsgálati eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 6. § (2) bekezdése, valamint a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb kérdésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási törvény) 36. § (2) és (4) bekezdése alapján előterjesztett, pontosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az I. és II. rendű alperes általános szerződési feltételeinek és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételeinek (a továbbiakban: ÁSZF) - amelyeket a perbeli dokumentumokban egyedi szerződésmintának, üzletszabályzatnak neveznek - az egyoldalú kamat-, költség-, díjemelés lehetőségét tartalmazó, a kereseti kérelemben felsorolt és részletezett szerződéses kikötései tisztességtelének és ezért érvénytelenek. A felperes az I. rendű alperessel szembeni keresetét A.1-től 20-ig, B.21-től 37-ig és C.38-tól 57-ig számozott, míg a II. rendű alperessel szemben D.-től J. megjelölésig összesen 1-től 122-ig számozott egyedi szerződésminták, üzletszabályzatok egyes tételesen megjelölt rendelkezései tekintetében terjesztette elő. A keresetben B.21-37. megjelölésű egyedi szerződésminták, üzletszabályzatok

tekintetében a keresetet a II. rendű alperessel szemben 123-139. sorszám alatt is előterjesztette, mivel ezeket az egyedi szerződésmintákat és üzletszabályzatokat az alperesek közösen alkalmazták.

A felperes keresetében állította, hogy az ott megjelölt ÁSZF rendelkezésekben szereplő, a kamat, a költség és a díj egyoldalú módosítását szabályozó feltételek tisztességtelenek, nem felelnek meg a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt elveknek.

Az alperesek - előzetes döntéshozatali, illetve Alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésének indítványozása mellett - érdemben a kereset elutasítását kérték. A felperes álláspontját vitatva állították, hogy a per tárgyát képező valamennyi szerződéses kikötés tekintetében teljesülnek a Törvény 4. § (1) bekezdésének követelményei.

Az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az Alkotmánybíróság eljárása, illetve előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének nem állnak fenn a feltételei, ezért érdemben bírálta el a keresetet. Kijavított ítéletével az I. rendű alperessel szembeni keresetet teljes egészében elutasította, míg a II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetnek részben, az elsőfokú ítélet rendelkező részében rögzített szövegrészek vonatkozásában helyt adott, megállapítva, hogy az így meghatározott szerződéses kikötések tisztességtelenek és ezért érvénytelenek, ezt meghaladóan a keresetet a II. rendű alperessel szemben is elutasította.

Az I. rendű alperessel szembeni valamennyi kereseti kérelmet és a II. rendű alperessel szembeni egyes kereseti kérelmeket azért utasította el, mert azt állapította meg, hogy a vizsgált szerződéses feltételek részben nem tartoztak a Törvény hatálya alá, a Törvény hatálya alá tartozó részükben pedig maradéktalanul megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek. Azon ÁSZF rendelkezések tekintetében, amelyek vonatkozásában a keresetet alaposnak találta, megállapította, hogy azok azért tisztességtelenek és ezért érvénytelenek, mivel nem felelnek meg maradéktalanul a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek, így elsősorban az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének.

A felperes és a II. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság kijavított ítéletét részben megváltoztatta és megállapította, hogy az ítélet mellékletét képező kivonatban feltüntetett szerződéses kikötések tisztességtelenek és ezért érvénytelenek. Az elsőfokú ítélet perköltség viselésére vonatkozó rendelkezését megváltoztatta, ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A másodfokú bíróság elsőként azt vizsgálta, mely szerződéses kikötések tartoznak a Törvény hatálya alá.

Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben - egyetértve a felperessel - a Törvény hatálya alá tartozónak ítélte azokat a szerződéses kikötéseket, amelyek szövegszerűen nyelvtani jelentésükben nem az alperesek egyoldalú módosítási jogát szabályozzák, de alkalmazásuk - tartalmukra tekintettel - a fogyasztó fizetési kötelezettségeinek emelkedését eredményezhetik, a szerződésben maradásuk az egyoldalú hiteldíj-emelést önmagukban is lehetővé teszik.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a mindenkori üzletszabályzatokat és a hirdetményt a szerződés részévé és a felekre minden további jogcselekmény nélkül kötelezővé tevő szerződéses kikötések (pl. az A.-C. jelű termékek egyedi szerződésmintáinak V.4. pontja) önmagukban kamat-, díj-, és költségemelést tesznek lehetővé. A „mindenkori” jelző használata éppen arra utal, hogy az alperesek az egyoldalú változtatásokra magukat feljogosították, ezzel kifejezésre juttatták, hogy az üzletszabályzatok és a hirdetmény nem állandó tartalmúak, azok változó tartalommal részei a szerződésnek. Önmagában az, hogy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. tv. (a továbbiakban: régi Hpt.) és a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeinek változtatását tiltotta, nem garancia a tilalom gyakorlatban való betartására.

A másodfokú bíróság a Törvény hatálya alá tartozónak ítélte azokat a szerződéses kikötéseket is, amelyekből a szerződés megkötésével teljesítési kötelezettség még nem származott, de utóbb a teljesítési kötelezettség a szerződés hatálya alatt többször is felmerülhetett (pl. szerződésmódosítási, átütemezési, monitoring díj). Álláspontja szerint, ha a szerződéses kikötésből az tűnik ki, hogy a különböző alkalmak között a díj, illetve a költség az alperesek által eldöntött módon emelkedhet, az ilyen szerződéses kikötés is a Törvény hatálya alá tartozik (pl. a mindenkori hirdetmény szerinti szerződésmódosítási, átütemezési, monitoring díj).

Álláspontja szerint az egyoldalú szerződés módosítási jog gyakorlása esetére előírt eljárásrendre, értesítésre, a fogyasztót megillető jogokra - így a felmondási jogra - vonatkozó kitételek a per tárgyát képező szerződéses kikötés részei. Önmagukban valóban nem tesznek lehetővé díj-, kamat- és költségemelést, viszont olyan járulékos szabályok, amelyek nélkül a módosítás joga nem lenne gyakorolható.

Egyetértett az ítéletábra a felperessel abban, hogy az egyoldalú módosítási jogra vonatkozó szerződéses kikötés mondatonként, kitételenként nem vizsgálható, és a Törvény hatálya alá tartozás hiánya pusztán abból az okból nem állapítható meg, hogy az egyes kitételek más szerződési feltételekhez is kapcsolódhatnak, így a

szerződésből való kimaradásukkal „a szerződés egyéb rendelkezései is sérülhetnek, mely a szerződő felek jogviszonyában további problémákat okozhat, további érvénytelenségi okokat eredményezhet”.

A másodfokú bíróság nem értett egyet a Törvény hatálya alá tartozónak minősített szerződéses kikötések elsőfokú bíróság általi vizsgálatának mikéntjével, sorrendjével, elveivel.

Alaposnak találta a felperesnek azt a fellebbezési érvelését, miszerint a tisztességtelenség mellett szóló törvényi vélelem perbeli időszakot érintő hiánya azzal és csak azzal a következménnyel jár, hogy amennyiben a bizonyítás kötelezettsége egyáltalán felmerül, mert nem pusztán az ÁSZF szövegének megítélését igénylő jogkérdésről van szó, a bizonyítás a felperest terheli. A tisztességes szerződési feltételek alkalmazásának követelménye pedig nem a Hpt. mindenkori rendelkezéseiből, hanem a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: régi Ptk.) 209. §-ából és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. tv. (a továbbiakban: Ptk.) 6:103. §-ából következik. A mindenkori hitelintézeti törvények a tisztességtelenség mint érvénytelenségi ok szabályozása szempontjából soha nem minősültek speciális szabálynak, hiszen ezt az érvénytelenségi okot mindig is kizárólag a Polgári Törvénykönyv tartalmazta, tartalmazza. A régi Hpt. és a Hpt. rendelkezései soha nem képezték akadályát annak, hogy az egyoldalú módosítás jogát szabályozó kikötés tisztességtelensége vizsgálható legyen, mert ezek a jogszabályi rendelkezések nem minősülhettek a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése és a Ptk. 6:102. § (4) bekezdése szerinti kivételt megalapozónak. A régi Hpt. és a Hpt. egyetlen szabálya sem mentesíti a pénzügyi intézményeket az egyoldalú módosítási jog tisztességes kikötése alól, azaz nem jogosítja fel azokat arra, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban foglalt követelményeknek ne maradéktalanul tegyenek eleget.

A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a 2/2014. PJE határozat felülírta a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 2. pontjában írtakat, amely szerint a jogszabályba ütközés mint abszolút hatályú semmisségi ok vizsgálata a relatív hatályú tisztességtelenség vizsgálatát megelőzi. A módosítási jog gyakorlásának főszabálykénti tilalma és a tilalom alóli kivételek, értelemszerűen, csak az egyébként tisztességesen kikötött egyoldalú módosítási jog kapcsán bírhatnak jelentőséggel. A tisztességtelenség, ezért semmis kikötés a fogyasztót nem köti, az egyoldalú módosítás joga vele szemben a tisztességtelenség folytán és nem azért nem gyakorolható, mert a jog gyakorlására vonatkozó, a régi Hpt.-ben és a Hpt.-ben foglalt előírásokat nem elégíti ki.

Az egyes rendelkezések tisztességtelenségét vizsgálva az alábbiakra mutatott rá.

A keresetlevélben A.-C. megjelölésű termékek egyedi szerződésmintáiban, illetve a kapcsolódó üzletszabályzatokban foglaltakat együttesen értelmezve, a másodfokú bíróság arra a megállapításra jutott, miszerint az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító rendelkezések - szemben az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával - tisztességtelenek. Megítélése szerint a szankciós jellegű kamatfelár nem minősül egyoldalú kamatemelésnek. Ugyanakkor azzal, hogy az egyedi szerződés minta V.4. pontja szerint a szerződésnek a mindenkori üzletszabályzatok és a hirdetmény egyes rendelkezései részévé váltak, lehetőséget adtak a kamat felemelésére, amit az üzletszabályzatok II.5.2.2. pontjában írtak is alátámasztanak. A kamatemelésről történő tájékoztatás különdíja, amely a mindenkori hirdetményre utal, önmagában is tisztességtelen díjemelésre adott lehetőséget. A tájékoztatás a felmondási jog gyakorlásának a feltétele, így nem minősülhet olyan többletszolgáltatásnak, amelyért az alperesek díjat követelhetnek. A felmondás jogát valójában az alperesek nem biztosították, az nem volt gyakorolható, hiszen a hiteldíjemelésről szóló tájékoztatás és a felmondás gyakorolhatósága időben ténylegesen egybe esett.

A másodfokú bíróság kifejtette, ezeknek a rendelkezéseknek a „kihullása” nem jelenti azt, hogy a kölcsönszerződések megkötésekor hatályos üzletszabályzatok, a hirdetmény, nem váltak a szerződés részévé. Ítélete csak az egyoldalú szerződésmódosítással összefüggésben a szerződéskötést követő üzletszabályzatok és hirdetmények útján végrehajtott kamat-, díj-, költségemelés vonatkozásában alapozza meg az alperesek elszámolási kötelezettségét.

A késedelmi kamat, az átütemezési, a szerződésmódosítási és a monitoring díj, valamint a levelezési költség nagyságát a mindenkori hirdetményre utalással meghatározó szerződéses rendelkezéseket a másodfokú bíróság tisztességtelennek találta, elsődlegesen azért, mert a fogyasztó nem láthatta előre, hogy e fizetései kötelezettségei milyen okból, milyen mértékben változhatnak a szerződés fennállása alatt. A kölcsön lejárat előtti részbeni vagy teljes visszafizetése esetén egyes egyedi szerződés minták II.3. pontja pedig a költségek hitelező által felszámított összegben való megfizetésének kötelezettségét írta elő, amely rendelkezés magában foglalta az emelés lehetőségét.

A II. rendű alperes által alkalmazott, a per tárgyává tett egyoldalú szerződésmódosítást szabályozó rendelkezések tekintetében ismételten hangsúlyozta, hogy az egyoldalú hiteldíj-módosítás feltételrendszerét egységként kell kezelni.

Az egyes üzletszabályzatokban szereplő jutalék, a másodfokú bíróság megítélése szerint, valójában díj, amelynek tisztességtelen emelésére ad lehetőséget a mindenkori hirdetményre utaló szövegrész.

A vis maior esetén egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő üzletszabályzati rendelkezések kapcsán a másodfokú bíróság azt hangsúlyozta, ha a kiválasztott ok jellege miatt nem lehetséges annak tisztességes szabályozása, ezektől a rendelkezésektől tartózkodnia kellett volna a II. rendű alperesnek.

A másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy a fogyasztó által megismert ÁSZF-ekben az árazási elvek felfedése nélkül is lehetséges lett volna tisztességes módon szabályozni a kamat, a költség és a díj egyoldalú módosítását.

A II. rendű alperes egyes termékeiben szereplő azon rendelkezést, amely szerint a díjak és a költségek a KSH által közzétett előző évi inflációs ráta mértékével egyezően módosulnak, a másodfokú bíróság tisztességtelennek találta, mert az nem világos, nem átlátható az ítéletben részletezett okokból, csakúgy, mint a teljesítésben közreműködő harmadik személyek díjváltoztatásának fogyasztóra történő áthárítását lehetővé tevő rendelkezések.

Egyetértett ugyanakkor a másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal abban, hogy az elsőfokú bíróság által tisztességtelennek talált rendelkezések az elsőfokú ítélet indokolásában kifejtett okokból tisztességtelenek, mivel nem felelnek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének.

A másodfokú bíróság mind az I. rendű, mind a II. rendű alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelmek között talált olyan rendelkezéseket, amelyek megítélése szerint nem tartoznak a Törvény hatálya alá, ezek azonban - mint felülvizsgálati kérelemmel meg nem támadott rendelkezések - a felülvizsgálati eljárás tárgyát nem képezik.

Az alperesek a jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmükben kérték a jogerős ítélet - elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályú - megváltoztatását és annak megállapítását, hogy a felperes kereseti kérelmében a jelen eljárás tárgyává tett, a másodfokú bíróság ítélete alapján tisztességtelennek és érvénytelennek minősített - a jogerős ítélet mellékletében részletesen megjelölt - szerződéses kikötések tisztességesek és érvényesek. Kérték a felperes kötelezését a perben felmerült perköltség javukra történő megfizetésére, figyelemmel az elsőfokú eljárásban csatolt külön megállapodásban foglaltakra is.

Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet eljárási szabályt sért, mert a másodfokú bíróság nem tett eleget a Pp. 239. §-án keresztül érvényesülő 221. § (1) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettségének. A Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt mérlegelési jogkörét helytelenül alkalmazta, mert a Törvény 4. § (1) bekezdés a)- g) pontjaiban foglaltak helyes értelmezése esetén csak és kizárólag arra a következtetésre juthatott volna, hogy az alperesek perbe vitt szerződési feltételei a felsorolt elveknek maradéktalanul megfelelnek. Sérelmezték, a másodfokú bíróság

eljárásjogi mulasztásai következtében az alperesek nem ismerhették meg maradéktalanul a számukra hátrányos ítéleti rendelkezések indokait, amely a rendkívüli jogorvoslati jog gyakorlásának érdemi akadályát jelenti, s ez alkotmányossági aggályokat is felvet.

Az alperesek a felülvizsgálati kérelmük általános indokolásában előadták, helytelen álláspontot foglalt el a másodfokú bíróság, amikor az egyoldalú hiteldíj-módosításra vonatkozó teljes feltételrendszer tisztességtelennek és érvénytelennek minősítette. Hangsúlyozták, hogy jogszabályban szereplő ok-lista feltételek tisztességtelensége nem állapítható meg, ez ellentétes lenne az Alaptörvény - Magyarország jogállamiságát deklaráló - B. cikkének (1) bekezdésében írottakkal is. Álláspontjuk szerint különbséget kell tenni a hatályosulni nem képes, nem érvénytelen rendelkezések és az érvénytelen rendelkezések között. Csak a tisztességtelen feltételek „hullanak ki” a szerződésből, ahogy arra a Kúria Gfv.VII.30.035/2015/5. számú ítéletében is rámutatott. Vitatták a jogerős ítéletben kifejtetteket a tekintetben is, hogy a 2/2014. PJE határozat ne tartotta volna fenn a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 2. pontjában írtakat, amely szerint először azt kell vizsgálni, hogy az adott ÁSZF rendelkezés jogszabálysértő, és csak azt követően, ha az nem jogszabálysértő, vizsgálandó annak esetleges tisztességtelensége. Hangsúlyozták, hogy a 2/2014. PJE határozat 3. pontja e körben csak az árfolyamrés feltüntetésével kapcsolatban tartalmazott megállapításokat, a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 2. pontjában írtakat nem módosította. Kifejtették, ha az adott ÁSZF rendelkezés alkalmazásának ideje alatt a jogszabály a felmondás jogát tételesen biztosította, a felmondási jogra vonatkozó ÁSZF rendelkezés nem lehet tisztességtelen, csak jogszabályba ütköző, ugyanakkor a jogszabálysértés vizsgálata jelen eljárásban nem lehetséges. Álláspontjuk szerint, ha egy adott ÁSZF rendelkezés jogszabály rendelkezésének maradéktalanul megfelel, az adott ÁSZF rendelkezés tisztességtelensége vizsgálat tárgyát nem képezheti, figyelemmel a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében, illetve a Ptk. 6:102. § (4) bekezdésében írtakra.

Az árazási elvekkel összefüggésben hangsúlyozták, hogy mind a régi Hpt., mind a Hpt. rendelkezéseiből az következik, az egyoldalú szerződésmódosítás jogszerű kikötésének nem feltétele, hogy az arányosság-ténylegesség és a szimmetria elvével összefüggő üzleti titoknak számító szabályokat az ÁSZF-ek tartalmazzák. Ha a jogszabályok rendelkezései nem felelnek meg a Tanács 93/13/EGK számú, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló irányelve (a továbbiakban: Fogyasztói Irányelv) 3. cikkében írtaknak, az az alperesek terhére nem róható.

Az alperesek felülvizsgálati kérelmük részletes indokolásában a kereseti kérelem A., B., és C. megjelölésű egyedi szerződésmintáiban, üzletszabályzataiban foglalt, az egyoldalú hiteldíj-módosítást szabályozó rendelkezések tekintetében

hangsúlyozták, hogy az azokban szereplő ok-lista feltételek maradéktalanul megfelelnek a régi Hpt. 210/B. § (5) bekezdésében, ill. a Hpt. 280. §-ában írtaknak, így e rendelkezések tisztességtelenségét a bíróság nem vizsgálhatja. Kizárólag a kamatfelár egyoldalú emelése mértékét szabályozó rendelkezések tekintetében vizsgálható a tisztességtelenség kérdése. E rendelkezések azonban az alperesek álláspontja szerint eltúlzott mértéket nem tartalmaznak, azt maga a felperes, mint felügyeleti hatóság sem kifogásolta korábban. A szabályozás a szimmetria elvének is megfelel, mivel a fogyasztó a kamatfelárat csak az általa előidézett szerződésszegés időszakában köteles megfizetni.

A felmondhatóság elvével összefüggésben hangsúlyozták, hogy a per tárgyává tett rendelkezések a díjmentes felmondás jogát biztosították, kizárólag a lejárat előtti visszafizetéssel a hitelezőnél felmerülő költségek áthárítását tették lehetővé. Kifejtették, a felmondási joggal összefüggésben a jogszabályok nem írták elő, hogy az ÁSZF-eknek a felmondás jogát tényleges alternatívaként kellene biztosítaniuk.

Az ÁSZF-ekben szereplő azon rendelkezésekkel összefüggésben, amelyek a mindenkor hatályos üzletszabályzatok, hirdetésmények alkalmazását írják elő, előadták, hogy elvileg a mindenkori hirdetésményre utalás kamat-, költség-, díjemelkedést jelenthetett volna, de az emelés nem tud megvalósulni akkor, ha a tisztességtelen szerződési feltétel „kihullik” a szerződésből, az ÁSZF-ből, így a hirdetésményben írtak sem érvényesülhetnek. A hirdetésményben szereplő díjak a korábban megkötött szerződésekre nem vonatkoznak csak akkor, ha azok emelésére jogszerűen került sor.

Az előtörlesztésre, és a futamidő lejáratá előtti végtörlesztésre vonatkozó rendelkezések az átütemezési, illetve szerződésmódosítási díj mértékét rögzítik, egyoldalú kamat-, díj-, költségemelés nem tesznek lehetővé, ilyenek a mindenkori hirdetésményre utaló rendelkezések sem tekinthetők. A fentiek irányadóak a monitoring díj és a levelezési költségek viselésére vonatkozó rendelkezésekre is. Önmagában az, hogy egy díj többször kiszabható, illetve mértéke változhat, nem jelent egyoldalú szerződésmódosítást.

A vis maior-ra vonatkozó ÁSZF rendelkezések megfelelnek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének, a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta az adott fogalom jogi sajátosságait. E fogalom alá tartozó esetek szükségképpen tervezhetetlenek. A szabályozásból következik, a fogyasztó okkal számíthat arra, hogy fizetési kötelezettsége hátrányos megváltoztatására csak rendkívüli esetben kerülhet sor. A felügyeleti hatóság pedig ennek az előírásnak a betartását ellenőrzi.

Az alperesek a KSH által közzétett előző évi inflációs ráta mértékével egyező díjemelésről szóló kikötés tekintetében

állították, hogy az jogszabályi rendelkezés átvételét jelenti, így nem tisztességtelen.

Ezt követően részletesen értelmezték, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjaiban szereplő elvek - így az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az átláthatóság, a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, a szimmetria és a felmondhatóság elve - mit jelent. Általános álláspontjuk ismertetésekor jellemzően nem tértek ki arra, hogy - a részletesen kifejtettekben túlmenően - a jogerős ítélet milyen körben, milyen okból értelmezte helytelenül a fenti elveket.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását és az alperesek perköltségben maraszalását kérte.

A Kúria a jogerős ítéletet - a Pp. 275. § (2) bekezdése értelmében - a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta és azt a felhozott indokok alapján, az alábbi indokolás mellett, részben jogszabálysértőnek találta.

A Kúria rögzíti, hogy a felülvizsgálati eljárás tárgyát nem képezték azok a jogerős ítéleti rendelkezések, amelyek tekintetében a másodfokú bíróság az első fokú bíróság keresetet elutasító rendelkezéseit helybenhagyta.

Az alperesek a felülvizsgálati kérelmük petitumát akként jelölték meg, hogy a Kúria a másodfokú ítéletet - az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatállyal - változtassa meg és állapítsa meg, hogy a jogerős ítélet mellékletében tételesen megjelölt szerződéses rendelkezések tisztességesek és érvényesek. Ilyen ítéleti rendelkezés azonban az adott perben nem hozható. A pénzügyi intézmény keresete a tisztességtelenség törvényi vélelmének megdöntésére irányuló perben irányulhatott a fentiekre. A jelen perben a tisztességtelenségi vélelem nem érvényesül, a pénzügyi intézmények alperesi pozícióban vannak. Ellenkérelmük - érdemi védekezés esetén - a kereset elutasítására, részbeni elutasítására irányulhat, ha álláspontjuk szerint a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezések megfelelnek a tisztességesség követelményének, vagy azok a Törvény hatálya alá nem tartoznak. A fentieken túlmenően a petitum azért is pontatlan, mert az elsőfokú bíróság a felperes keresetét részben elutasította, így e rendelkezések körében nehezen értelmezhető az a megfogalmazása, miszerint a Kúria a jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő hatállyal változtassa meg.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria a felülvizsgálati kérelmet tartalma szerint - a Pp. 3. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően - akként értelmezte, hogy az a mindkét fokú bíróság által tisztességtelennek talált ÁSZF rendelkezések körében a

jogerős ítélet vonatkozó rendelkezéseinek hatályon kívül helyezésére, az elsőfokú ítélet megváltoztatására és a kereset elutasítására, míg azoknak az ÁSZF rendelkezéseknek a tekintetében, amelyek vonatkozásában a jogerős ítélet a keresetnek helyt adott - az elsőfokú bíróság keresetet elutasító rendelkezéseit megváltoztatva - a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

Az alperesek felülvizsgálati kérelmükben részben eljárásjogi, részben anyagi jogi jogszabálysértésre hivatkoztak.

Eljárásjogi szabálysértések

Eljárásjogi szabálysértésként azt állították, hogy a másodfokú bíróság megsértve a Pp. 221. §-ában írtakat, indokolási kötelezettségének nem tett eleget, különösen az I. rendű alperessel szembeni keresetet elutasító ítéleti rendelkezés megváltoztatása során. Nem foglalt állást például abban a kérdésben, hogy a jogszabály rendelkezését tételesen, szó szerint átvevő ÁSZF rendelkezés miért tisztességtelen, az esetleg részleges érvénytelenséget jelentő ÁSZF rendelkezés esetén miért az egész egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó rendelkezés tisztességtelenségét állapította meg.

A fent kifejtettekkel szemben a Kúria úgy ítélte, hogy a másodfokú bíróság a fenti ÁSZF rendelkezések tekintetében jogi álláspontját a saját jogi álláspontja tükrében, a szükséges terjedelemben megindokolta, így indokolási kötelezettségét nem sértette meg. Az már az ügy érdemi elbírálására tartozó kérdés, hogy jogi álláspontja helytálló volt-e. Ez utóbbival kapcsolatos álláspontját a Kúria az anyagi jogi jogszabálysértések vizsgálata körében fejti ki.

A Kúria a felülvizsgálati kérelemben írtakra tekintettel hangsúlyozza, megalapozatlan az alpereseknek az az állítása, hogy a másodfokú bíróság jogi álláspontját teljes terjedelmében nem ismerhették meg. Önmagában az, hogy egy jogerős ítélet indokolásában foglaltak - a később ismertetettek szerint - maradéktalanul nem helytállóak, nem jelenti azt, hogy az alperesek felülvizsgálati eljáráshoz való joga sérült volna. Ezt a megállapítást az is alátámasztja, hogy az alperesek a felülvizsgálati kérelmükben képesek voltak a jogi álláspontjuk kifejtésére, amely módot adott a Kúriának arra, hogy az állított jogszabálysértésekkel kapcsolatos álláspontját az anyagi jogi jogszabálysértések körében kifejtse. Az állított eljárási szabálysértés körében kizárólag arra mutat rá a Kúria, hogy a fentiek miatt a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésének a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására, új határozat hozatalára utasításának feltételei nem állnak fenn. Az Alaptörvény

alperesek által hivatkozott - Magyarország jogállamiságát deklaráló - B cikke (1) bekezdésének rendelkezése nem sérült.

Az alperesek felülvizsgálati kérelmükben azt is állították, hogy a jogerős ítélet a Pp. bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó 206. §-ának (1) bekezdését sérti. Ugyanakkor nem fejtették ki az álláspontjukat arról, hogy e jogszabálysértés milyen körben valósult meg. Általánosságban utaltak arra, hogy megítélésük szerint valamennyi, a per tárgyát képező ÁSZF rendelkezés maradéktalanul megfelel a Törvény 4. § (1) bekezdésének a) -g) pontjában felsorolt elveknek, a jogerős ítéletben kifejtettek jogszabálysértő mérlegelésen alapulnak. A Kúria az erre vonatkozó jogi álláspontját ugyancsak az érdemi indokolás körében fejti ki.

Anyagi jogi jogszabálysértések

Anyagi jogi jogszabálysértésként az alperesek a Törvény 4. § (1) bekezdésének, az Elszámolási törvény 36. §-ának, a régi Ptk. 200. § (2) bekezdésének, 209. §-a (6) bekezdésének, a Ptk. 6:95. §-ának, 6:102. § (4) bekezdésének megsértésére hivatkoztak. A felülvizsgálati kérelemben az alperesek először általánosságban, majd a konkrét ÁSZF rendelkezések tekintetében fejtették ki jogi álláspontjukat, amely rendszert a Kúria jelen határozatában követi.

Általános indokolás

A Kúria előrebocsátja, hogy jelen perben - figyelemmel az Elszámolási tv. 36. § (2) bekezdésében írtakra - a bíróság csak azt vizsgálhatja, hogy a felperes által tisztességtelennek tartott szerződéses kikötések a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt elveknek megfelelnek-e. A Törvény 4. § (1) bekezdése értelmében pedig az egyoldalú kamat-, költség-, díjemelést lehetővé tevő szerződéses rendelkezések tisztességes vizsgálható, nevezetesen az, hogy a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezések megfelelnek-e az a)-g) pontok rendelkezéseinek. Amennyiben a Törvény 4. § (1) bekezdésének a)-g) pontjában felsorolt elvek közül akár csak egy is sérül, az az egyoldalú kamat-, költség-, díjemelést lehetővé tevő szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét eredményezi. Ebben az esetben a további elvek betartásának vizsgálata már szükségtelen, amire a Kúria már több határozatában is rámutatott (Gfv.VII.30.038/2015/5., Gfv.VII.30.431/2014/6.).

A fent írtakra tekintettel a törvényi rendelkezések taxatív behatárolják jelen eljárás lehetséges tárgyát, vagyis azt, hogy milyen tartalmú ÁSZF rendelkezések tisztességtelensége vizsgálható és milyen körben. A Törvény 6. § (2) bekezdése alapján előterjesztett keresetet érdemben kell elutasítani, egyrészt abban az esetben, ha az adott ÁSZF rendelkezés a Törvény hatálya alá nem tartozik, másrészt akkor is, ha a keresettel támadott ÁSZF

rendelkezés a Törvény hatálya alá tartozik és maradéktalanul megfelel a Törvény 4. § (1) bekezdése a)-g) pontjaiban felsorolt elveknek.

Az alperesek felülvizsgálati kérelmükben vitatták a jogerős ítéletben kifejtett álláspontot, amely szerint az egyoldalú hiteldíjemelést lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések egy egységet képeznek, csak egységesen bírálhatók el. A Kúria e körben, általánosságban az alábbiakra mutat rá.

Az egyoldalú hiteldíj-módosítás ÁSZF-beli szabályozása egy összefüggő feltételrendszer képez, egyes szerződéses rendelkezések tisztességtelensége az egész feltételrendszer, mások tisztességtelensége csak a feltételrendszer egy részének tisztességtelenségét eredményezi. Ugyancsak hangsúlyozni kell, téves az az álláspont, amely az egyoldalú hiteldíjemelés feltételrendszerét kizárólag az ok-listában szereplő feltételekkel azonosítja. Önmagában az, hogy az ok-listában írt egyes feltételek nem tisztességtelenek, esetleg felhatalmazó jogszabályi rendelkezéssel tartalmilag - akár szó szerint - megegyeznek, nem jelenti azt, hogy maga a feltételrendszer egésze ne lehetne tisztességtelen, például azért, mert a fogyasztó nem láthatta előre, hogy az ok-listában felsorolt feltételek megváltozása miként, milyen mértékben hat ki fizetési kötelezettségeire. Ha például a felmondási jog tisztességtelen módon került szabályozásra, az ugyancsak az egész egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó feltételrendszer teszi tisztességtelenné.

Ugyanakkor vannak, lehetnek olyan ÁSZF rendelkezések, amelyek nem eredményezik az egész feltételrendszer tisztességtelenségét. A 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 8. b. pontjában a Kúria egyértelműen akként foglalt állást, hogy például az ok-listában szereplő feltételek tisztességtelensége egyenkénti vizsgálat tárgyát képezheti, és önmagában egy vagy több feltétel tisztességtelensége a feltételrendszer részleges érvénytelenségét okozza, ami nem hat ki a többi feltételre, ha egyébként a feltételrendszer egyéb elemei tisztességesek.

Annak eldöntésénél, hogy a tisztességtelennek talált ÁSZF rendelkezés az egész feltételrendszer tisztességtelenségét eredményezi, vagy csak a feltételrendszer részleges érvénytelenségét, annak van jelentősége, hogy a tisztességtelen rendelkezés nélkül a feltételrendszer tisztességesen működhet-e, alkalmazható-e.

A Kúria egyetért az alperesekkel abban, hogy a 2/2014. PJE határozatban foglaltak nem írták felül a 2/2012. (XII.10.) PK véleményben írtakat a tekintetben, hogy általánosságban mit kell előbb vizsgálni: azt, hogy az ÁSZF rendelkezés jogszabályba

ütközik-e, avagy tisztességtelen-e. A 2/2014. PJE határozat 3. pontja e körben csak abban foglalt állást, hogy az árfolyamrés mértékének - mint tisztességtelen szerződési feltételnek - a feltüntetésével a bíróság az adott szerződéses rendelkezés jogszabályba ütközését nem szüntetheti meg. (A Kúria csak megjegyzi, hogy a PJE határozat által fenn nem tartott elvi határozatban az árfolyamrés alkalmazásának tisztességes voltát a bíróságok nem is vizsgálhatták, hiszen a per a PKKB előtt indult, tisztességtelenségre a felek nem hivatkoztak, így az adott perben a vizsgálat sorrendiségének kérdése fel sem merült.)

Az, hogy a 2/2012. (XII.10.) PK véleményben szereplő vizsgálati sorrend fenntartandó-e, jelen perben nem eldöntendő jogkérdés, mivel a jelen perben kizárólag az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító ÁSZF rendelkezések tisztességtelensége vizsgálható, azok jogszabályba ütközése nem. A per tárgyává tett ÁSZF rendelkezések kapcsán, a később kifejtendők szerint, a fenti jogkérdés megválaszolásának szükségessége nem merült fel. A perbe hozott jogkérdések kapcsán abban a kérdésben kell állást foglalni, hogy az adott ÁSZF rendelkezések tisztességtelensége vizsgálható-e a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében, illetve a Ptk. 6:102. § (4) bekezdésében írtakra tekintettel. Olyan jogszabályi rendelkezések tisztességtelensége ugyanis nem vizsgálható, amelyeket jogszabály határoz meg, vagy amelyet jogszabálynak megfelelően határoznak meg. Ha azonban a jogszabály rendelkezése nem kimerítő jellegű, a jogszabályban foglaltakat az ÁSZF-ben tartalommal töltik ki, azok tisztességtelensége bírósági vizsgálat tárgyát képezheti, ahogy arra a Kúria 2/2012. (XII.10.) PK véleményének 3. pontjában rámutatott. Például az alperesek által is hivatkozott felmondási joggal kapcsolatban a Kúria utal arra, hogy amely időponttól kezdve jogszabály tételesen rögzítette, miszerint egyoldalú szerződésmódosítás esetén a fogyasztót felmondási jog illeti meg, de gyakorlásának módját, idejét maga a jogszabály nem határozta meg, a felmondás ÁSZF-beli szabályozásának tisztességtelensége bíróság által vizsgálható. E körben nem helytálló az alpereseknek az a hivatkozása, hogy a felmondási jog nem tisztességes biztosítása jogszabálysértést eredményez. A Kúria megítélése szerint az ÁSZF-nek az a rendelkezése lenne jogszabálysértő, amely tételes jogszabályi rendelkezéssel szemben a felmondás jogát kizárná. Ilyen tartalmú ÁSZF rendelkezés azonban jelen eljárás tárgyát nem képezte. A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott két elvvel, nevezetesen az objektivitás, illetve a ténylegesség elvével összefüggésben kifejtetteknek, a jelen eljárásban nincs jogi jelentőségük, hiszen kizárólag ezen elvek megsértése miatt ÁSZF rendelkezés tisztességtelensége a perben nem került megállapításra.

A korábban kifejtettekre tekintettel a Kúria hangsúlyozza, az egyoldalú szerződésmódosítás szabályozásának tisztességtelensége nem korlátozódik az ok-listában foglalt feltételek vizsgálatára. A

feltételrendszer egésze tekintetében kell a tisztességtelenséget vizsgálni. A Kúria már több ítéletében (Gfv.VII.30.431/2014., Gfv.VII.30.360/2014.) kifejtette azt az álláspontját, hogy ha jogszabály kimerítően felsorolja, mikor lehet egyoldalúan a kamatot, költséget, díjat a fogyasztóra hátrányosan megváltoztatni és annak az adott ÁSZF rendelkezés maradéktalanul megfelel, az sem jelenti szükségszerűen magának az egész feltételrendszernek a tisztességeségét. A feltételrendszer egésze ugyanis lehet ettől függetlenül tisztességtelen, ha például a fogyasztó felmondáshoz való jogát nem tisztességes módon biztosítja, vagy a fogyasztó nincs abban a helyzetben, hogy felmérje, a feltétel változása milyen mértékben hat ki terheire, nem képes az emelés jogszerűségét ellenőrizni.

Az árazási elvekkel összefüggésben a Kúria egyetért a jogerős ítéletben kifejtettekkel. Az, hogy a jogszabály az árazási elvek nyilvánosságát nem írta elő, nem jelenti azt, hogy felmentést adott az egyoldalú módosítás feltételrendszere átlátható módon történő ÁSZF-beli szabályozásának kötelezettsége alól. Az átlátható szabályozás követelményéből nem következik, hogy az árazási elveknek az ÁSZF-ben szerepelni kellene. Így nem helytálló az alpereseknek az a hivatkozása, hogy a bíróság a jogalkotó hibáját rója az alperesek terhére. Az árazási elvek elkészítése, az abban foglaltaknak a felügyeleti hatóság általi ismerete, nem jelenti azt, hogy az adott ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségét bíróság ne vizsgálhatná a fogyasztó szemszögéből. A per tárgyává tett ÁSZF rendelkezésekre irányadó, az árazási elvekre vonatkozó rendelkezések nem értékelhetők akként, hogy azok az átláthatóság elvének érvényesülését korlátozzák (Gfv.VII.30.035/2015/5.).

Egyes konkrét szerződéses rendelkezésekkel kapcsolatos indokolás

A másodfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy a keresetben A., B., és C. alatt megjelölt egyedi szerződésmintákban, illetve az üzletszabályzatokban foglaltak egységet képeznek, azokat együttesen kell értelmezni és vizsgálni.

Az alperesek ugyanakkor a felülvizsgálati kérelmükben, a fenti körbe tartozó valamennyi egyedi szerződésminta tekintetében, helytállóan sérelmezték, hogy a másodfokú bíróság nem rögzítette, miszerint ezek olyan esetben tették lehetővé a kamat egyoldalú felemelését, amely eseteket a 2012. április 1-jétől kezdődően hatályos jogszabályok rendelkezései szó szerint tartalmaztak. Ezen ok-lista feltételek tisztességtelenségének vizsgálatát, mivel azok kimerítő jellegűek, a bíróságok - figyelemmel a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében, illetve a Ptk. 6:102. § (4) bekezdésében írtakra - nem vizsgálhatják. E feltételek a 2012. április 1-je előtti időszakban sem tekinthetők tisztességtelennek, ezzel ellentétes érvet a másodfokú bíróság sem hozott fel. Az említett feltételek

tételes vizsgálata során a másodfokú bíróság csak azt állapította meg, hogy más rendelkezéssel együtt értelmezve egyoldalú tisztességtelen kamatemelésre sor kerülhetett, mivel az adott ÁSZF egyéb rendelkezése lehetőséget adott az alperesek számára az ok-listában foglalt feltételek későbbi bővítésére.

A fenti egyedi szerződésminták az ok-listában írt feltételek bekövetkezése esetén akként rendelkeznek, hogy a fogyasztó 0,5%-os, bizonyos, tételesen meghatározott esetben 1%-os mértékű kamatfelár megfizetésére köteles. A Kúria megítélése szerint e rendelkezés – amely egyoldalú, a fogyasztóra hátrányos kamatemelést tett lehetővé – tisztességtelensége jelen perben vizsgálható, vizsgálandó, így az, hogy ezen rendelkezések megfelelnek-e például az arányosság elvének. A Kúria nem ért egyet az alperesekkel abban, hogy az arányosság megítélése jelen eljárás tárgyát nem képezheti, mert ha az arányosság elve nem kerül betartásra, az jogszabálysértést jelent, amely jelen perben nem vizsgálható. A Kúria megítélése szerint akkor lenne az ÁSZF rendelkezés jogszabálysértő, ha azt mondaná ki, hogy az arányosság elvét nem tartja be. Ugyanakkor az, hogy a per tárgyát képező ÁSZF rendelkezésekben szereplő büntető kamat mértékre vonatkozó rendelkezés az arányosság elvének megfelel-e, a tisztességesség körében értékelendő. Ekként foglalt állást a Kúria a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 3. pontjában is. Az adott perben, nem vitásan, a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a hivatkozott rendelkezésekben megjelölt szankció arányos mértékű-e, arányban áll-e a jogsértéssel. E körben a másodfokú bíróság nem foglalt állást és nem is kellett feltétlenül állást foglalnia, hiszen egyéb okokból az egész feltételrendszer tisztességtelennek találta. Az üzletszabályzat II.5.2.2. pontja szerint az egyedi szerződésmintában meghatározott mérték a hirdetmény szerinti mértékben emelhető. Így az egyedi mintaszerződésnek a kamatfelár mértékét meghatározó rendelkezése módosulhat, legalábbis ezt a látszatot kelti az üzletszabályzat hivatkozott rendelkezése, amely ily módon nem egyértelmű, nem érthető, nem átlátható, az egyedi mintaszerződésben és az üzletszabályzatban írtak egymással nincsenek teljesen összhangban.

A hiteldíjemelés feltételrendszerének részét képező felmondhatóság jogának biztosítása kapcsán a Kúria megállapította, hogy az alperesek által alkalmazott ÁSZF rendelkezések biztosították a fogyasztó számára a felmondás jogát abban az esetben, ha az alperesek az egyoldalú hiteldíj-módosítás jogával éltek. A vonatkozó ÁSZF rendelkezések tartalmazzák, hogy az alperesek kötelezettsége a fogyasztó tájékoztatása az egyoldalú emelésről, ugyanakkor ennek határidejét nem pontosan határozták meg, kizárólag azt tartalmazzák, hogy az emelés hatályba lépése előtt kell a tájékoztatásnak megtörténnie. A felmondás joga is csak a módosítás hatályba lépése előtt illetve meg a fogyasztót. Ez pedig érdemben azt jelenti, a fogyasztónak nagyon rövid idő állt rendelkezésére

ahhoz, hogy a felmondás jogát gyakorolja, amely egyben fizetési kötelezettséggel is járt. Ily módon a rendelkezés valójában nem biztosított ténylegesen gyakorolható felmondási jogot. A felmondás jogát biztosító ÁSZF rendelkezés akkor felel meg a tisztesség követelményének, ha reálisan biztosítja annak lehetőségét, hogy e joggal a fogyasztó éljen, amely az adott tényállás mellett nem valósult meg. Helytálló az alperesek arra történő hivatkozása, hogy tételes jogszabályi rendelkezés a reális joggyakorlás feltételének biztosítását nem írta elő, nem írt elő például meghatározott határidőt a felmondás gyakorlására az adott esetre irányadóan. Ha azonban ilyen határidőt előírt volna és azzal ellentétes lenne a rendelkezés, akkor a jogszabályi rendelkezések meg nem felelő ÁSZF szabály nem tisztességtelen, hanem jogszabálysértő lenne, amelynek vizsgálata, megállapítása jelen eljárás tárgyát nem képezheti.

A Kúria az általános indokolásban írtak megismétlése nélkül csupán utal arra, hogy a felmondási jog tisztességtelen kikötése, az egymással nem összhangban lévő szerződésminta és üzletszabályzati rendelkezések az egész feltételrendszert tisztességtelenné tették, függetlenül attól, hogy az ok-listában foglalt feltételek tisztességtelensége nem volt vizsgálható, illetve pl. az értesítéssel kapcsolatos külön díj felszámítás lehetséges változtatása az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó rendelkezések részleges érvénytelenségét jelenthette volna. A felmondási jog, a kamatemelés mértékének tisztességtelen szabályozása miatt az egyoldalú hiteldíjemelés egész feltételrendszere tisztességtelen.

A felülvizsgálati kérelemben kifejtettekkel szemben nem lehetséges, hogy például a jogszabályoknak megfelelő ok-lista az ÁSZF része maradjon és csak a tisztességtelenné talált szabályok „hulljanak ki” az ÁSZF rendelkezések köréből. A Kúria csak utal arra, hogy a feltételrendszer egésze ÁSZF-beli szabályozásának tisztességtelensége a bíróság általi szerződésmódosítással nem szüntethető meg, többek között az Európai Unió Bírósága C-618/10 számú, a Banco Espanol ügyben kifejtett álláspontja értelmében (69. pont). Ezért az önmagában nem alkalmazható, a feltételrendszer részét képező tisztességes rendelkezés is osztja az egész feltételrendszer sorsát, vagyis az egész feltételrendszer tisztességtelenségét kell megállapítani. Abban az esetben kerülhet csak kizárólag a tisztességtelen rendelkezés „kimetszésére”, ha a kiiktatott rendelkezés nélkül a tisztességes rendelkezések alkalmazhatóak.

Összegezve a fent kifejtetteket, a keresetben az A., B. és C. megjelöléssel ellátott egyedi szerződésmintákban, üzletszabályzatokban szereplő, egyoldalú kamat, költség, díj módosításra vonatkozó rendelkezések tisztességtelenek. Így a Kúria

e körben - az indokolás részbeni módosításával - a másodfokú bíróság tisztességtelenséget megállapító rendelkezésével érdemben egyetértett, e részében a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Külön megítélést igényelnek ugyanakkor az A., B. és C. megjelölésű, valamennyi, a per tárgyává tett egyedi szerződésminták V.4. pontjának rendelkezései, valamint az A.16. megjelölésű egyedi szerződésminta II.3., III.4. pontjai, továbbá a monitoring díj és posta költség viselésére vonatkozó V.4. pontja, a B.21. megjelölésű egyedi szerződésminta II. 3. és 5. pontjai, a B.30. megjelölésű egyedi szerződésminta II. 3 pontja, a B.36. megjelölésű egyedi szerződésminta azon V.4. pontja, amely nem záró rendelkezésként került feltüntetésre, illetve a C.53. megjelölésű egyedi szerződésminta II. 3., III.4. és azon V.4. pontja, amely nem a mindenkor ÁSZF-ek alkalmazására utal. (A Kúria rögzíti, hogy az alpereseknek több olyan szerződésmintája van, amelyekben két V.4. pont megjelölésű, de eltérő tartalmú rendelkezés szerepel, ezért szükséges pontosítani, hogy mely rendelkezéssel kapcsolatos a Kúria álláspontja.)

Az A., B. és C. megjelölésű, jelen per tárgyává tett valamennyi egyedi szerződésminta V.4. pontja tartalmilag egységesen akként rendelkezik, hogy a mindenkor üzletszabályzatokban, üzletági üzletszabályzatokban, illetve a hirdetményben foglaltak válnak a szerződés részévé. Ez pedig azt jelentette, hogy elvileg mód lett volna a kamat, a költség, a díj egyoldalú módosítására vonatkozó szabályok tisztességtelen meghatározására, például tisztességtelen ok-lista feltételek meghatározásával, vagy más tisztességtelen szabály beiktatásával, de természetesen arra is, - amire a másodfokú bíróság nem hivatkozik, - hogy a később hatályba lépő ÁSZF-ek esetleg tisztességtelen feltételeket már nem tartalmaznak. Önmagában a V.4. pont a Kúria megítélése szerint olyan kérdést szabályoz, amely a jelen perben vizsgálható, az egyoldalú hiteldíjemelés feltételrendszerét meghaladó kérdéskört rendez úgy, hogy a szerződésminta fenti rendelkezése a hiteldíjemelésre vonatkozó, arra tételesen utaló rendelkezést nem tartalmaz. A Kúria megítélése szerint ezen egyedi szerződésminta feltétel tisztességtelensége ezért a jelen eljárás tárgyát nem képezheti, különös tekintettel arra, hogy az egyoldalú hiteldíj-módosítás szabályozásának tisztességtelensége a V.4. pont tisztességtelenségének megállapítása nélkül is lehetséges - a korábban, illetve a későbbiekben kifejtettek szerint - és ezen feltételek tisztességtelenségének kimondásával a tisztességtelen rendelkezések teljes körűen kimetszésre kerülnek. Ennek eredménye az, hogy a V.4. pont általános rendelkezései nem érvényesülhetnek az üzletszabályzatok és egyedi szerződésminták azon speciális rendelkezéseivel szemben, amelyek tisztességtelenségét jelen ítélet megállapította, e körben a szerződés megkötésekor hatályos

üzletszabályzatokban és hirdetményben szereplő kamatra, költségre és díjra vonatkozó rendelkezések az irányadóak, alkalmazandóak.

Az egyéb A., B. és C. megjelölésű szerződésminták vitatott rendelkezései kapcsán a Kúria ismételten utal a már korábban részletesen kifejtettekre, nevezetesen arra, hogy jelen perben csak az egyoldalú kamat-, költség-, díjemelést lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések tisztességtelensége vizsgálható. Az alábbiakban részletesen elemzett rendelkezésekben olyan szövegrészek találhatók, így a „mindenkor hatályos hirdetményekre” utaló rendelkezések, illetve a „jelenlegi díjat” meghatározó rendelkezések, amelyekből arra kell következtetni, hogy a kamatok, költségek, díjak egyoldalúan módosulhatnak a fogyasztó által át nem látható feltételek bekövetkezése esetén és mértékben, így ezen rendelkezések az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének nem felelnek meg.

A Kúria az A.16. megjelölésű egyedi szerződés minta II.3. pontját, a B.21. megjelölésű egyedi szerződés minta II.3., ill. II.5. pontját, illetve a B.30. megjelölésű egyedi szerződés minta II.3. pontját, továbbá a C.53. megjelölésű egyedi szerződés minta II.3. pontját vizsgálva megállapította, hogy azok az adósok fizetési késedelme esetén fizetendő kamatról rendelkeznek. E rendelkezések a jelen per tárgyát képező kérdéskörbe nem tartoznak. Önmagában azonban az, hogy e rendelkezések a mindenkori hatályos hirdetményben foglaltakra utalnak, a korábban kifejtettek szerint tisztességtelen kamatemelésre adnak lehetőséget. Ugyanakkor e tisztességtelen szerződési rendelkezés elhagyásával a hivatkozott rendelkezések jelen perben vizsgálható tisztességtelensége megszüntethető, az egyéb – jelen perben nem vizsgálható – szerződéses rendelkezések a tisztességtelen szerződési rendelkezés elhagyásával alkalmazhatók.

Az A.16. megjelölésű egyedi szerződés minta III.4. pontja, illetve a C.53. megjelölésű egyedi szerződés minta III.4. pontja az előtörlesztéssel, egyösszegű visszafizetéssel kapcsolatos. Az, hogy az előtörlesztéssel, az egyösszegű visszafizetéssel kapcsolatos szabályozás jogszerű, illetve tisztességes-e, jelen eljárás tárgyát nem képezheti. Ugyanakkor az egyedi szerződés mintának abból a megfogalmazásából, hogy jelenleg a módosítás díjának mértéke mekkora, az következik, hogy az később elvileg változhat akár a fogyasztó terhére is. Ez a szabályozás a tisztességesség követelményének nem felel meg, mivel nem határozza meg, hogy a módosítás díja milyen okból, milyen mértékben változhat. Mindebből azonban nem következik, hogy az ÁSZF rendelkezés egésze tisztességtelen lenne, hanem csak azok a rendelkezései tisztességtelenek, amelyek az egyoldalú díjemelést lehetővé teszik. Így a III. 4. pont 4. és 5. bekezdésében szereplő „jelenlegi mértékére” szövegrész, illetve az 5. bekezdésben szereplő azon mondat rész, amely az egyösszegű kiegyenlítés időpontjában hatályos

Hirdetmény szerinti szerződésmódosítási díjnak megfelelő forint összeg megfizetésére utal, minősül tisztességtelennek, a korábban kifejtett okokból. Jelen perben ugyanakkor a bíróság nem vizsgálhatja azokat a rendelkezéseket, amelyek egyoldalú kamat, költség, díj emelést nem tesznek lehetővé, továbbá azokat a rendelkezéseket sem, amelyek a III.4. pont 4. és 5. bekezdésében meghatározott, a szerződéskötés idején alkalmazott átütemezési díj, illetve szerződés-módosítási díj mértékeket tartalmazzák, mert azok a szerződéskötés idején rögzített díjak, amelyek díjemelést nem tesznek lehetővé.

A Kúria megítélése szerint ugyanez vonatkozik az A.16., a B.36., a C.53. megjelölésű egyedi szerződésminta monitoring díjjal, levelezési költséggel kapcsolatos V.4. pontjában írt rendelkezéseire. Az, hogy a monitoring díj, levelezési költség felszámítása jogszerű, tisztességes-e, a jelen peres eljárás tárgyát nem képezi, ahogy mértékük meghatározása sem. Az a rendelkezés azonban, amely a pénzügyi intézménynek módot ad a monitoring díj egyoldalú emelésére a feltételrendszer meghatározása nélkül, tisztességtelen, ahogy a levelezési költség megemelt mértékű áthárítása is, mert az áthárítás mértéke egyértelműen nem nyert meghatározást. Ezen rendelkezések tekintetében is tisztességtelenek a „mindenkori hatályos hirdetményben meghatározott összegre” vonatkozó szövegrész, valamint a „jelenleg” kifejezések. A Kúria megítélése szerint lehetséges lett volna például a levelezési költségek esetleges emelkedésének fogyasztóra történő áthárítása tisztességes, átlátható módon, de az alperesek által választott megoldás ilyennek nem tekinthető, hiszen a per tárgyává tett rendelkezések nem teszik egyértelművé, hogy az alperesek csak és kizárólag a postai díjemelést terhelik a fogyasztóra. A fent kifejtettek az adott rendelkezések esetében is azt jelentik, hogy a szerződésben rögzített monitoring díj, levelezési költségek a szerződéskötés időpontjában rögzülnek, azok emelésére - az adott szabályozás mellett - tisztességesen nem kerülhetett sor.

A fenti szerződéses rendelkezések kapcsán tehát a Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy azok a rendelkezések, amelyek arra utalnak, hogy a kamat, a költség, a díj egyoldalúan az alperesek által módosítható, az adott szabályozás mellett tisztességtelenek. Ugyanakkor nem értett egyet azzal, hogy ezek a tisztességtelen rendelkezések az egyoldalú hiteldíjemelés lehetőségét nem tartalmazó rendelkezésekre is kihatnak. A Kúria megítélése szerint az Európai Unió Bírósága C-618/10. számú Banco Espanol, illetve a C-26/13. számú Kásler ügyben hozott ítéleteiből az következik, hogy a tisztességtelen feltételt kell elhagyni, más, a jelen eljárás tárgyát nem képező ÁSZF rendelkezések érintetetlenül hagyása mellett, ha azok a tisztességtelen rendelkezések nélkül alkalmazhatók. Ez utóbbi feltétel a per

tárgyát képező - fentebb részletezett - ÁSZF rendelkezések tekintetében fennáll. Így tehát a Kúria megítélése szerint a szerződésmintában rögzített összegeket a fogyasztók kötelesek megfizetni, de ezen összegek emelésére tisztességes módon nem kerülhetett sor, figyelemmel a korábban kifejtettekre.

Az árazási elvekkel összefüggő jogi álláspontját a Kúria az általános indokolás keretei között ismertette, így azt e körben megismételni szükségtelen.

A kizárólag a II. rendű alperes által alkalmazott, a per tárgyává tett egyes ÁSZF rendelkezések kapcsán a Kúria az alábbiakra mutat rá.

Az alperesek egyes rendelkezésekről tételesen kifejtették az álláspontjukat, míg más kérdések tekintetében csak általánosságban.

A II. rendű alperes által az egyes üzletszabályzatokban rögzített vis maior események bekövetkezése esetén biztosított egyoldalú szerződésmódosítási lehetőség, a Kúria megítélése szerint sem tisztességes, mert nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének: olyan széles körű, nem egyértelmű esetekben teszi lehetővé a hiteldíj megemelését, amely az adóst kiszolgáltatott helyzetbe hozza. Önmagában emiatt a vonatkozó ÁSZF rendelkezés a Kúria joggyakorlata értelmében tisztességtelen (Gfv.VII.30.035/2015/5.). A Kúria egyetért a másodfokú bírósággal abban, hogy a jogszabályban nem definiált „jutalék” fizetési kötelezettség valójában díj fizetési kötelezettséget takar, így annak egyoldalú emelését lehetővé tevő, a mindenkorli üzletszabályzatra utaló rendelkezés a jelen per tárgyát képezi, és az a korábban kifejtettekre tekintettel - a feltételrendszer egészével együtt - tisztességtelen.

A jogszabály lehetővé tette, hogy a pénzügyi intézmény évente legfeljebb a KSH által közzétett, az előző évi éves fogyasztói árindex mértékében emelje a rendszeresen fizetendő díjakat, költségeket. Ez a jogszabályi lehetőség azonban csak az emelés maximumát határozta meg. Nem jelenti azt, hogy e körben ne kellene érvényesülnie az arányosság, a ténylegesség elvének, amely követelményeknek a per tárgyává tett fenti tartalmú ÁSZF rendelkezések - a Kúria joggyakorlata értelmében (Gfv.VII.30.386/2014/5., Gfv.VII.30.431/2014/6., Gfv.VII.30.085/2015/5.) - nem felelnek meg. Nem szükségszerű ugyanis, hogy a fogyasztói árindex emelkedése arányosan hasson a pénzügyi intézmény által alkalmazott díjakra, költségekre. Figyelemmel arra, hogy a jogszabály az emelés maximumát határozta meg, a jogszabály rendelkezése taxatív, kimerítő szabályozásnak nem tekinthető, a fogyasztó nem láthatta át fizetési kötelezettsége emelkedésének okát, mértékét, csak a maximumát.

Az alperesek a fenti kérdéseken túlmenően általánosságban mutattak rá, hogy értelmezésük szerint mit jelent az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az átláthatóság, a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, a szimmetria, illetve a felmondhatóság elve. Nem jelölték meg, hogy a per tárgyává tett egyes konkrét ÁSZF rendelkezések miért felelnek meg maradéktalanul a fenti elveknek. A Kúria utal arra, hogy a fenti elvek közül a perben eljáró bíróságok szinte kizárólagosan az egyértelmű és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság elvének be nem tartása miatt állapították meg az adott ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségét, így a többi fejtegetésnek a perbeli jogvita eldöntése szempontjából nincs jelentősége (Gfv.VII.30.431/2014/6.).

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve kapcsán az alperesek többek között arra hivatkoztak, a kereseti kérelem 45 napon belüli elbírálásának kötelezettsége elzárta őket attól, hogy az egyes fogyasztói kölcsönszerződések létrejöttét jellemző, egyedi ügyletkötési sajátosságokra hivatkozassanak a kikötések érthetőségének alátámasztása érdekében. A 45 napos elbírálási határidő nem vitásan rendkívül rövid határidőt jelent, de az Alkotmánybíróság a Törvény alapján a tisztességtelenség vélelmének megdöntésére irányuló perekben biztosított 30 napos elbírálási határidőt sem találta alaptörvény-ellenesnek, olyannak, amely a pénzügyi intézmények jogérvényesítését kizárta, korlátozta volna {34/2014. (XI.14.) AB hat. [162]-[172], 2/2015. (II.2.) AB hat. [67]-[76]}, így az e perben biztosított 45 nap sem vethet fel alkotmányos aggályokat.

A tisztességtelenség vélelmének megdöntésére irányuló perekben a Kúria már többször is rámutatott arra, hogy az ÁSZF-ek tisztességtelenségének megítélése kapcsán az egyedi szerződéskötési körülmények vizsgálata nem indokolt, közérdekű perben, - mint amilyen jelen per - nem is lehetséges.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság követelménye kapcsán a Kúria a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjában írtakat a 2/2014. PJE határozat 2. pontjában tovább értelmezte, figyelemmel az Európai Unió Bíróságának a C-26/13. sz. Kásler ügyben hozott ítéletében foglaltakra is. Az alperesek nem fejtették ki, hogy a per tárgyát képező ÁSZF rendelkezések miért felelnek meg a fenti módon értelmezett követelményeknek, így e körben a Kúriát további indokolási kötelezettség nem terheli. A Kúria utal arra, hogy a hivatkozott elveket a perben eljáró bíróságok a Kúria fenti elvi, illetve a tisztességtelenségi vélelem megdöntésére irányuló perekben kifejtett álláspontjával egyezően értelmezték, e körben a Kúria jogszabálysértést nem észlelt.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria úgy értékelte, hogy a felülvizsgálati eljárásban az alperesek pernyertességének aránya

nem érte el azt a mértéket, amely a másodfokú bíróság ítéletében meghatározott első- és másodfokú - mérlegeléssel megállapított - perköltségre vonatkozó rendelkezések megváltoztatását indokoltá tenné, így e körben a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A Kúria a rendelkező rész szerinti döntését a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hozta meg.

Az alperesek felülvizsgálati kérelme kis részben vezetett eredményre, ennek figyelembe vételével a Kúria a Pp. 81. § (1) bekezdése alkalmazásával kötelezte az alpereseket a felperesnek fizetendő - a jogi képviseleti munkadíjból álló - felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére. Annak mértékét a kifejtett ügyvédi tevékenységet, valamint a csatolt ügyvédi megbízási szerződésben megjelölt összeget is mérlegelve, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet megfelelő alkalmazásával határozta meg, amely összeg az ÁFÁ-t is tartalmazza.

Budapest, 2015. augusztus 27.

dr. Török Judit s.k. a tanács elnöke, dr. Vezekényi Ursula s.k. előadó bíró, dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hitelélül: